

BİR KİTAP

Erasmus, Zweig ve Bağnazlığa Karşı İki Başyapıt

ERASMUS
DELİLİĞE
ÖVGÜ

Çeviri:
NUSRET HIZIR
N

Deliliğe Övgü/

Erasmus/

B/F/S (Bilim/Felsefe/Sanat
Yayınları)/

3. Baskı, 1990, 142 sayfa,
7000 TL.

Rotterdam'lı Erasmus'un
Zaferi ve Trajedisi/

Stefan ZWEIG/

B/F/S (Bilim/Felsefe/Sanat
Yayınları)/

1987, 166 sayfa, 5.000 TL

y / Abdülkadir KAHRAMAN

Bu sayımızda, Batı hümanizminin kurucusu ve en büyük temsilcisi olan Erasmus'u anlatan "Rotterdam'lı Erasmus'un Zaferi ve Trajedisi" ile onun en bilinen eseri "Deliliğe övgü" adlı iki kitabı tanıtmak istiyorum.

Avusturyalı yazar Stefan Zweig, Erasmus'un neredeyse unutturulduğunu söylüyor. Ülkemizde pek tanınmıyor Erasmus. Bu iki kitap Erasmus'u tanımak için önemli bir fırsat.

Tüm yaşamını, insanları kitlesel çılgınlıklara kapılmaktan alıkoymaya, kargaşayı ortadan kaldırmaya adanmış, tüm Avrupa uluslarını, bilim ve sanatın çatısı altında toplamış tek bir toplum olarak görmeyi umut etmiş olan Erasmus için Anabritannica'da; "Erasmus Desiderius (d. 27 Ekim 1466-69, Rotterdam ya da Gaude, Holland-Ö.12 Temmuz 1536, Basel, İsviçre) Kuzey Avrupa Rönesansı'nın en büyük ustası, eski kilise metinleri ve klasik edebiyat araştırmacısı, hümanist bilgin" diye not düşülmüş.

Zweig; o'nun, Avrupalı yazarlar ve düşünürler arasında ilk bilinçli Avrupalı, barış uğruna savaşıma yürekliliğini de gösterebilen ilk barış dostu, dünyaya ve düşünceye yandaş, hümanist idealin en güçlü savunucusu olduğunu söylüyor.

Erasmus'un, tinsel dünyamıza daha adaletli ve anlayış dolu bir düzen kazandırmak amacıyla atıldığı savaşta yenik düşmüş olması, yaşamının böylesi trajik bir yazgının doğrultusunda gelişmişliği, onu bize daha da yakın kılar. Erasmus, bizim de sevdiğimiz pek çok şeyi, edebiyat ve felsefeyi ve sanat yapıtlarını, dilleri ve halkları sevdi; bütün bunların ötesinde de, daha yüksek bir ahlak anlayışını yerleştirmek amacıyla, hiç ayırım yapmaksızın bütün insanlığı sevdi.

Yeryüzünde aklın ve mantığın gerçek düşmanı sayıp, yadsığı tek şey bağnazlık oldu. Kendisi, insanların belki

de en bağnaz olmayandı. Belki en büyük düşünürlerin katında değildi ama, çağının en bilge kişisiydi.

Erasmus'un "Deliliğe Övgü" adlı kitabını 1980 yılında kaybettiğimiz sevgili felsefe hocamız Nusret Hızır Türkçeye kazandırmış. Kitabın, Ahmet Cemal'in kaleme aldığı önsözünde şunlar yazılı: Gülmece türündeki yapıta egemen olan iki temel görüş vardır. Bunlardan birine göre gerçek bilgelik-deliliktir. Öteki görüşe göre ise, kendini bilge sanmak gerçek deliliktir, insana yeryüzünde yaşama gücü kazandıran şey, gerçek bilgelik olmak niteliğiyle doğrudan doğruya deliliğin kendisidir. Kitapta, kendi kendine övgüler düzen, bu arada çocuklukta ve yaşlılıkta, aşkta, evlilikte ve dostlukta, politikada ve savaşta, yazında ve bilimde deliliğin nasıl her zaman egemen olduğu gösterilir.

Tüm uğraş alanları, bu arada özellikle de din kurumu ve din adamları, bu panorama çerçevesinde sergilenir. Deliliği konuşurma kisvesi altında Erasmus, çağının kilisesine ve o kilisenin mensuplarına en acımasız eleştirileri yöneltir. Bu niteliği ile, "Deliliğe övgü" çağlar boyunca bağnazlığa karşı kaleme alınmış en yetkin düzeydeki başyapıtlardan biri olmuştur. Yapıtın yazılışını izleyen sonraki yüzyıllarda, haklı olarak, düşünce düzeyindeki bağnazlığın her türüsüne yönelen bir eleştiri diye yararlanması, belki de bugüne değin koruduğu kalıcılığın baş nedenidir.

Erasmus'un politikaya ilişkin görüşleri ise, Aristoteles'in, Platon'un doğrultusundadır. Hükümdarlardan ve halklardan bütün insanların kardeşlik havası içerisinde oluşturacakları bir toplumu kendi kişisel ve bencil-emperyalist isteklerinin üzerinde tutmalarını ister. Erasmus için önemli olan adalettir.

Ayrı zamanlarda yaşamış bu iki hümanistin kitaplarını zevkle okuyacağınıza inanıyorum. D